

DE BONGARD

TIJDSCHRIFT VAN HEEMKUNDEVERENIGING
DE BONGARD
SIMPELVELD - BOCHOLTZ

JAARGANG 10

NUMMER 2

JUNI 1998

Medewerkers:

M.L.Crombach-Jacobs
M.G.H. Vliex-Hensgens
H.Crombach
J.P.Janssen
P.H.J.Janssen
W.A.A.F.Strolenberg

Correspondentie-adres:

Mevr.M.Vliex-Hensgens
Stationstraat 3d
6369 VG Simpelveld

tel. 045 - 544 10 74

ISSN 1383-9896

INHOUD

Inhoudsopgave.	26
Eigen tuin archeologie.	27
Het monument op het Oranjeplein.	34
De ligging van het ensemble Vroenhof - Kerk - Pastorie.	40
Het H.Hartbeeld aan het Dr.Poelsplein. Een aanvulling.	46

De auteurs zijn verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikel.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de redactie.

Dit tijdschrift verschijnt vier maal per jaar en is gratis voor leden van "De Bongard". Kosten lidmaatschap fl. 25,- = per jaar.

Aanmeldingen: Secretariaat "De Bongard", Wilhelminastraat 29, 6351 GN Bocholtz. Tel. 045 - 544 11 17.

EIGEN TUIN ARCHEOLOGIE

door R.D. Scholl.

Als amateurarcheoloog droom je ervan je eigen opgraving te kunnen uitvoeren. Maar dan zal dat toch alleen maar kunnen als de vindplaats in je eigen tuin is, en het ook nog niet zeker is of het hier om een werkelijk archeologisch interessante vondst gaat. Is dit wèl van het begin af aan duidelijk, dan is het wettelijk niet toegestaan om op eigen houtje een opgraving te starten.

Dit zal dan onder supervisie van het R.O.B (Rijks Oudheidkundig Bodemonderzoek) moeten gebeuren. Hun beleid is er op gericht om vindplaatsen die niet dreigen verloren te gaan door bijvoorbeeld nieuwe bouwactiviteiten of afgraving, rustig in de grond te laten zitten, zodat in de toekomst met waarschijnlijk betere middelen en/of methoden alsnog gegraven kan worden. Met misschien veel meer resultaat als nu mogelijk is.

Geloof het of niet, maar bij het graven van een sleuf voor een waterleiding, in de tuin van het huisadres Molsberg 88, stoten wij op een laag ronde maaskeien.

Natuurlijk wekt dat onze nieuwsgierigheid omdat wij al 20 cm dieper zitten als het fundament van ons schuurtje en de leemlaag onaangeroerd lijkt.

Het schuurtje is in 1936 gebouwd, waarbij de bouwers waarschijnlijk niets van de dieper liggende steenlaag hebben gemerkt, want waar zij gegraven hebben is de grond nog los, maar naast en onder hun fundament - dus ook boven de keien - is de grond droog en hard.

Een "natuurlijke" verklaring voor deze stenen is al gauw onmogelijk omdat tussen de keien ook mergelstenen liggen en zelfs een rode ruwe steen (Brexie van 30 x 15 x 10 cm) die, zoals later bleek, uit Noord-Frankrijk afkomstig is.

We laten de stenen even met rust en gaan - 3 m verder - door met het graven van de sleuf.

Wat schetst onze verbazing als we 40 cm onder de drempel van de garagepoort een *dakpanscherf* vinden die zonder twijfel een deel is geweest van een *Romeinse dakpan*.

Dit kan natuurlijk toeval zijn. We besluiten dit nog niet te melden bij het R.O.B, en verder te gaan met de sleuf.

Nu gaat het graven opeens stukken langzamer. Iedere schep grond wordt nagekeken of er scherven of andere aanwijzingen in voorkomen.

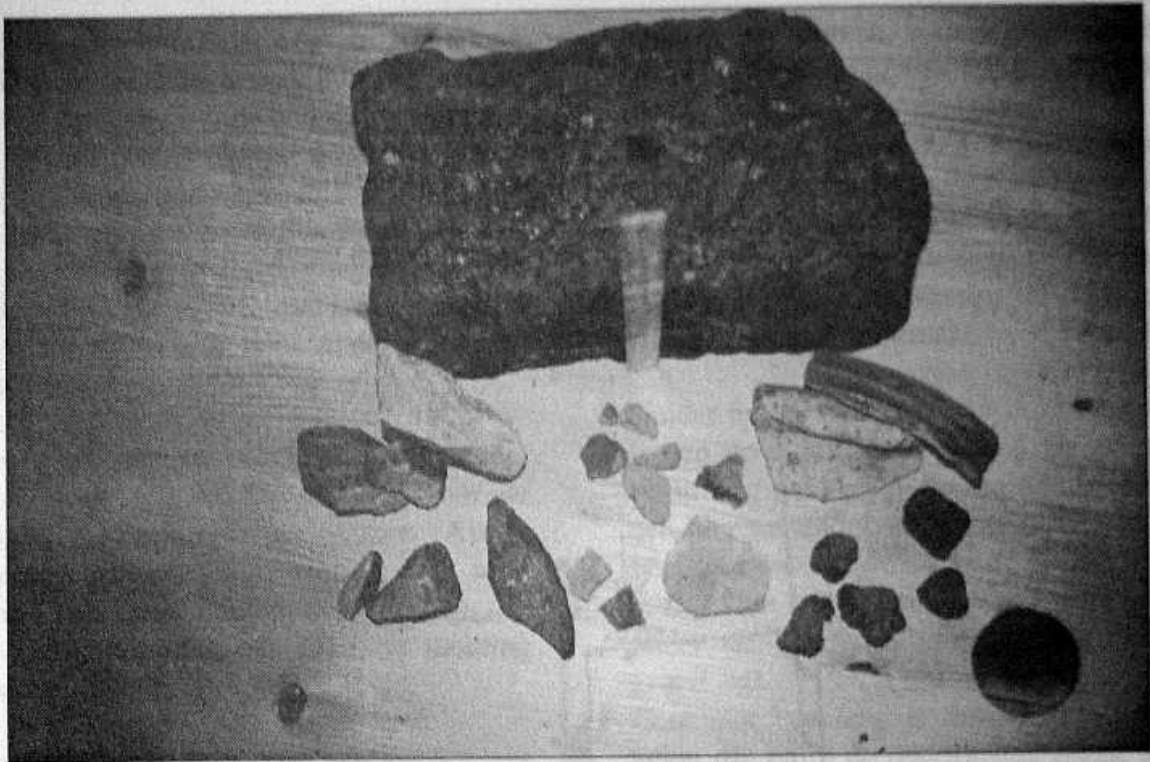
En zo vinden we over een lengte van \pm 3 m, een sleufbreedte van 30 cm en een diepte van 50 tot 60 cm in schijnbaar ongeroerde leem:

- acht dakpanscherven,
- tien potscherven,
- drie stukken wit zandsteen met enkele glad geslepen vlakken,
- één mergelsteen,
- twee stukken basalt lava,
- twee stukjes ijzer (roest) waarschijnlijk spijkers.

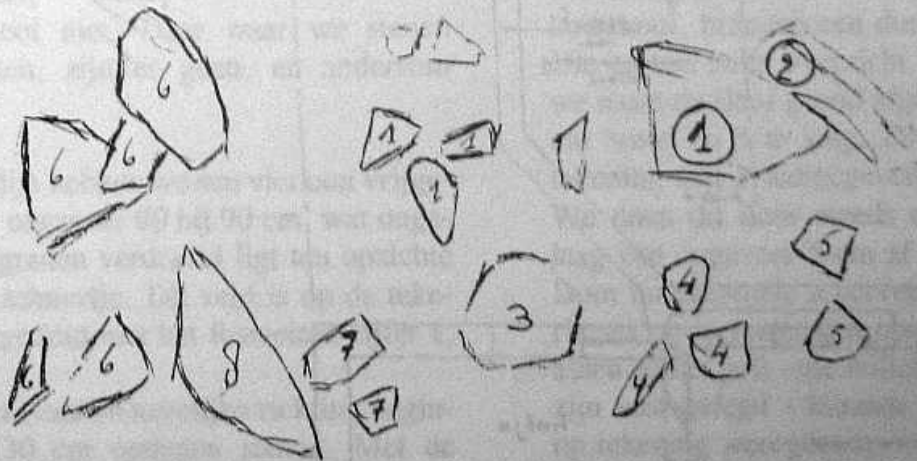
De meeste potscherven zijn zonder twijfel van Romeinse makelij, enkele zijn moderner, maar deze zijn dan ook alleen gevonden in de bovenste 30 cm teelaarde.

We hebben nu voldoende aanwijzingen om dhr. A. Horbach van het R.O.B te melden dat ook op de Molsberg de Romeinen sporen hebben achter gelaten.

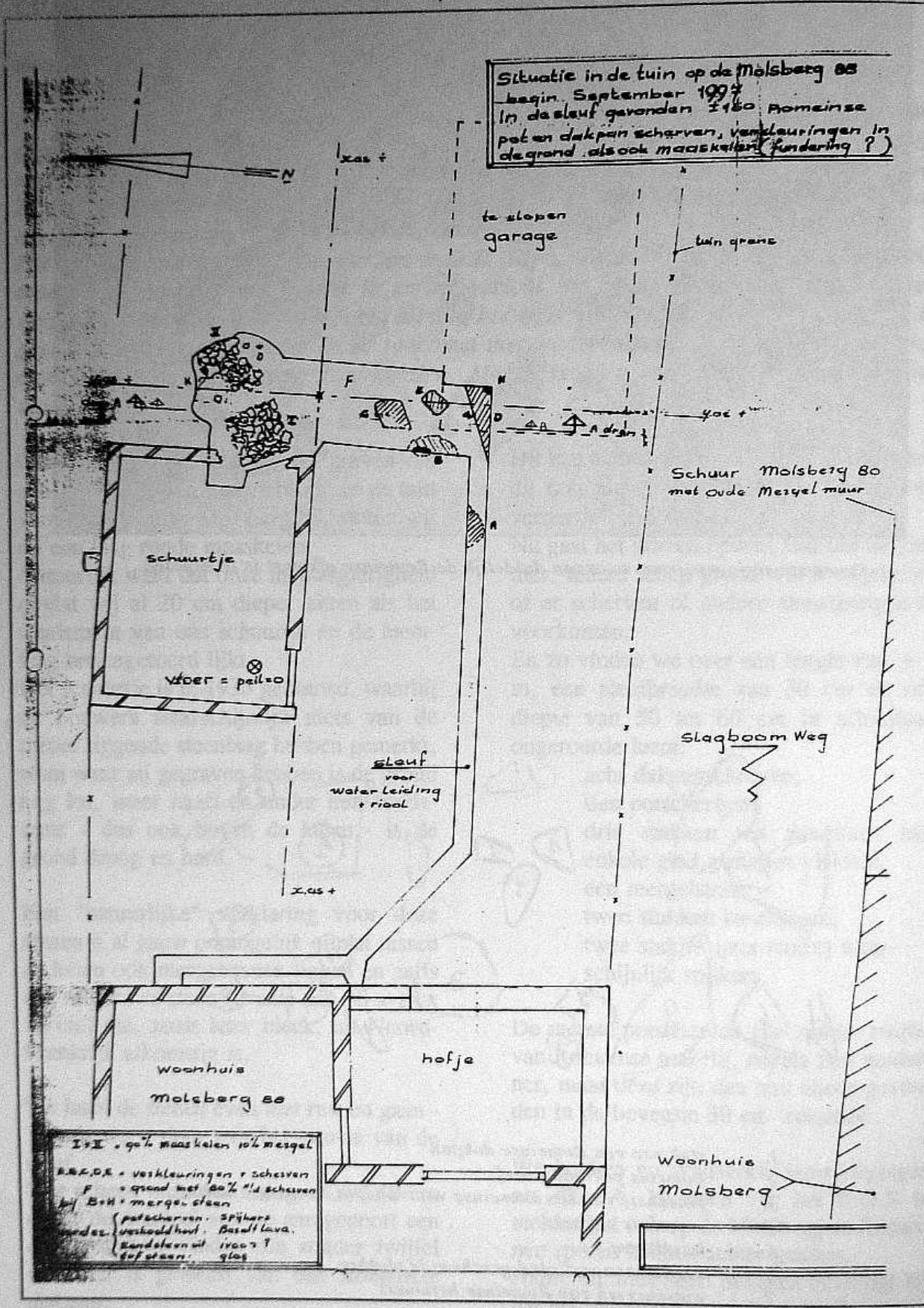
Nadat hij alles heeft bekeken bevestigt hij dat het inderdaad onmiskenbaar Romeinse pot- en dakpanscherven zijn.

De eerste serie vondsten waaraan duidelijk de Romeinse afkomst is te bepalen.

1. stuk van een Romeinse dakpan
2. Romeins potrandscherf
3. potscherf van een Romeinse voorraadpot, een z.g. "dolia"
4. verroeste spijkers
5. basaltlava
6. zandsteaan met glad geschuurde vlakken
7. potscherven van Romeinse herkomst
8. onbekend

Totaal overzicht van de graafwerkzaamheden.

Tevens vertelt hij dat ook de Romeinen zandsteen gebruikten voor hun slijpstenen, alsook basaltlava voor hun molenstenen.

De 90 cm brede strook maaskeien in de sleuf zijn niet automatisch van Romeinse herkomst, waarschuwt dhr. Horbach.

De stenen zijn los gestapeld en er is geen bindmiddel toegepast, dus kan dit ook in een andere periode door andere groepen zijn aangelegd.

Omdat er plannen zijn om op dit terrein een garage te bouwen, stelt hij voor de situatie dan opnieuw te bekijken. Als er dan méér tevoorschijn komt zal er misschien ook meer duidelijkheid komen.

Er kan dan alsnog een officiële melding gedaan worden.

Met een gerust hart gaan we verder met het graven van de sleuf voor de waterleiding en de rioolbuis.

Natuurlijk kunnen wij het niet laten om ter plaatse van de keien zijwaarts te graven. Dit om te controleren of de stenen inderdaad als een strook van een muur zullen doorlopen.

Maar mooi niet. Daar waar we stenen verwachten, zijn er geen, en andersom ook.

Uiteindelijk hebben we een vierkant vrijgelegd van ongeveer 90 bij 90 cm, wat ongeveer 30 graden verdraaid ligt ten opzichte van ons schuurtje. Dit veld is op de tekening aangeduid met het Romeinse cijfer I.

Alleen in Noord-Oostelijke richting beginnen na 30 cm opnieuw stenen. Met de losse stenen niet meegeteld is dit veld 75 cm breed en verdwijnt in N-O richting onder de grond. Dit veld is aangeduid met het Romeinse cijfer II.

Als we verder gaan met de sleuf, treffen we op 45 cm onder het maaiveld, op de plaats die wij op de tekening aanduiden met de letter A, zwarte verkleuringen aan. Wij meten de plek in, fotograferen de

situatie, en graven voorzichtig met een troffel en plamuurmes laag voor laag dieper.

We vinden al gauw een Romeinse potscherf met ingebakken versiering er op. Ook een stuk glas komt te voorschijn. Het is de bodem van een vierkant flesje, uitwendig 5 bij 5 cm, waarbij de onderkant versierd is met minimaal twee reliëf-ringen.

Omdat tussen de keien van veld I en veld II een open strook is en wij liever geen keien weg pakken, besluiten wij de leidingen hier tussendoor te leggen.

Hierdoor hebben we direct de mogelijkheid om te zien hoe dik de keienlaag is en of onder de keien geroerde of ongeroerde grond ligt.

Conclusie: de laag is anderhalf tot twee keien dik en in de ondergrond zitten geen scherven of andere aanwijzingen voor geroerde grond.

Omdat we de leidingen gaan verleggen, moet ook de sleuf gedeeltelijk breder gemaakt worden.

Bij plaats A zien we verkleuringen, zoals lichtere grond maar ook veel zwart van houtskool, brandsporen dus.

Om nu een beter overzicht te krijgen gaan we naast de sleuf grond afgraven - zo'n 90 cm breed en 3 m lang. Dit veld is op de tekening met F aangegeven.

We doen dit door steeds een horizontale laag van ongeveer 5 cm af te schaven.

Door nu eventuele scherven en of verkleuringen op te meten ten opzichte van twee assen en het peil - die willekeurig door ons zijn vast gelegd - kunnen we straks alles op tekening weergeven.

In iedere laag vinden we wel vier tot acht scherven, verspreid over het hele veld.

Opvallend zijn ook de vele worm- (elke tien cm één) en mollengangen.

Maar pas bij 65 cm onder maaiveld tekenen zich de eerste verkleuringen af.

Hier is de verkleurde grond lichter als de omliggende grond.

**Bovenaanzicht van veld I en II.
Geheel rechts de zijkant van de fundering van het schuurtje.
Daaronder veld I (het vierkant) en linksonder veld II,
waarbij de duimstok niet de juiste richting aangeeft, zoals later bleek.**

Op 70 cm diepte vinden we binnen de verkleuring enkele grote, zwaar beroeste spijkers, enkele potscherfjes, en sporadisch stukjes houtskool.

Op de tekening zijn deze verkleuringen aangegeven met de letters C en E.

Als we vervolgens een "coupe" maken, dat wil zeggen: we graven verticaal dwars door de verkleuring, dan zien we dat de verkleuring niet dieper als 75 cm onder maaiveld gaat. Dus ongeveer 10 cm dik is.

Het op tekening met B aangegeven veld bestond in het begin uit één mergelsteen met ernaast de brokken zandsteen.

Door het argeloze grondwerk in het begin was niet op verkleuringen gelet.

Maar onder de steen zit een dichte concentratie houtskool en ook vinden wij hier een klein stukje dunwandig "terra nigra". (Dit is zwart aardewerk van betere kwaliteit).

Het veld H bestaat óók uit één mergelsteen alleen vinden we hier geen duidelijke verkleuring. In de buurt zijn wel, naast potscherfjes ook verschillende stukjes ijzer gevonden.

Nu we ongeveer 85 cm onder peil zitten, dat wil zeggen \pm 27 cm dieper als de onderkant van de keienlaag, en 3 cm onder de bodem van de verkleuringen B, C en E zijn we van mening dat er verder geen verrassingen te verwachten zijn.

Maar wie schetst onze verbazing als wij bij het dieper graven de sleuf zien opgedeeld in twee verschillende kleuren. Wij zitten nu 96 cm onder peil.

En weer is de verkleuring lichter als de ongeroerde leemgrond.

De afscheiding is opvallend kaarsrecht en loopt schuin door onze sleuf.

We duiden deze verkleuring aan met de letter D.

Ook hier maken wij een coupe zodat we kunnen zien hoe diep de verkleuring zit. Deze gaat tot 120 cm onder peil maar gaat langzaam dieper richting Oosten.

Wat opvalt is dat de rand van D evenwijdig loopt met de zijkant van het keienveld I, evenals de zijkanten van de velden C en E.

Dit bevestigt het vermoeden dat er een verband is tussen de "funderingen" en de verkleuringen.

Omdat we ons van beide geen duidelijk beeld kunnen vormen - er is te weinig vrij gelegd - kunnen we ook niet beoordelen waarvan dit alles een onderdeel is.

Verder is op te merken dat de aanlegdieptes van Noord naar Zuid sterk zakken. Zo is de onderkant van veld I 57 cm onder peil.

En 2 m verder is de onderkant van veld C en B 82 cm onder peil.

En nog eens 1,25 m zuidelijker is de onderkant van veld D 120 cm onder peil.

Het huidige maaiveld loopt ook sterk bergaf maar hier moeten we constateren dat op het lagere gedeelte de gehele humuslaag is afgegraven.

Dit verklaart ook het feit dat er Romeinse potscherven nog geen 10 cm onder de bestrating gevonden zijn.

We kunnen dit goed zien op de dwarsdoorsnede.

CONCLUSIE :

We hebben een groep keien en mergelstenen die een vast vierkant vormen. (veld I) Mogelijk een fundering van een zware paalsteun. Als dit waar is, dan is op te merken dat er dan in de loop der tijden veel van het fundament is verdwenen.

Dan de groep stenen naast het vierkant. (veld II)

Dit zou de aanzet van een muurfundament kunnen zijn, maar zolang geen groter stuk is vrijgegraven blijft dit raden.

Wel valt op dat de zijkanten van de verkleuringen nagenoeg parallel liggen aan de zijde van het stenen vierkant, wat toch duidt op een verband tussen beide.

Voeg daarbij het feit dat op en om de stenen, als ook het hele veld F en in de

sleuf met veld A, heel wat (± 180 st.) pot- en dakpanscherven van onmiskenbaar Romeinse oorsprong gevonden zijn. En dat deze scherven niet dieper als de onderkant van de verkleuringen en de stenen werden aangetroffen.

Wij kunnen stellen dat hier onderdelen zijn vrijgegraven die horen bij een groter **ROMEINS** geheel, een geheel waarvan we nu nog geen idee hebben van wat het is geweest.

Hoe we dit verder aanpakken moeten we nog eens goed bekijken, maar één ding is zeker, "het loopt ons niet weg".

*Dit is een van de laatste foto's.
Links de schuur, eronder het veld I (vierkant). Rechts verdwijnt
een rij stenen onder de grond - richting noord-oosten - de tuin in.
Er tussenin de sleuf voor onze leidingen.
Alles is nu aangevuld en ligt onaangeroerd in de grond.*